C/2024/6867

28.11.2024.

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora

Utjecaj demografije na socijalnu Europu

(samoinicijativno mišljenje)

(C/2024/6867)

Izvjestiteljica: **Christa SCHWENG**

Odluka Plenarne skupštine:	18.1.2024.
Pravna osnova:	pravilo 52. stavak 2. Poslovnika
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za zapošljavanje, socijalna pitanja i građanstvo
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	4.9.2024.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	18.9.2024.
Plenarno zasjedanje br.:	590
Rezultat glasanja (za/protiv/suzdržani):	154/2/8

1. Zaključci i preporuke

1.1. EGSO smatra da su, uz digitalnu i zelenu transformaciju, demografski trendovi još jedan transformativni izazov za europsko društvo.

1.2. Europska unija je proteklih desetljeća u većini svojih regija postigla dugovječnost, visoku razinu obrazovanja i blagostanja i dobru razinu zdravlja. Ipak, sve se države članice suočavaju s brojnim demografskim izazovima koje moraju riješiti, kao što su smanjenje broja stanovnika, niske stope nataliteta i sve veća neravnoteža između dobnih skupina i regija.

1.3. Demografska kretanja utječu na tržišta rada, mirovinske sustave i sustave socijalne zaštite, kao i na geopolitički položaj Europe u svijetu.

1.4. Društvo koje stari i društvo s uravnoteženijom dobnom raspodjelu suočavaju se s različitim izazovima. Poštovanje prava na dostojanstveno starenje, zajedno s pristupom životnog ciklusa, ključno je za suočavanje s tim izazovima.

1.5. Prijedlozi EGSO-a usmjereni na ostvarenje održivijeg društvenog razvoja uključuju nastojanja da se postignu više stope nataliteta, iskorištavanje punog potencijala tržišta rada, osiguravanje da se rad isplati otvaranjem visokokvalitetnih, dobro plaćenih i produktivnih radnih mjesta, poboljšanje uvjeta rada, reformu mirovinskog sustava i sustava skrbi kako bi se svima osigurala pristupačnost, jačanje zakonitih migracijskih putova, posebno kako bi se, uz potporu odvažnih mjera integracije, privukli inozemni talenti, rad na postizanju uzlazne regionalne i socijalne kohezije i analizu čimbenika koji utječu na to da ljudi napuštaju EU.

1.6. EGSO predlaže da se europskoj povjerenici za demografiju pruži potpora u vidu odgovarajuće strukture unutar Europske komisije te da se osnuje europska agencija za demografiju koja bi osiguravala istraživanje i statističke podatke u tom području, uz istodobnu suradnju s postojećim agencijama kao što su Cedefop i Eurofound i dostatno financiranje za njih. Time bi se olakšala integracija demografskih aspekata u sva relevantna područja politike i procjene učinka.

2. **Opće napomene**

2.1. Europska unija je proteklih desetljeća postigla veliku dugovječnost, visoku razinu obrazovanja i blagostanja te dobru razinu zdravlja, no njezine države članice suočavaju se s višestrukim demografskim izazovima koje moraju riješiti, a koji uključuju stagnaciju ili čak smanjenje broja stanovnika, niske stope nataliteta i sve veću neravnotežu između dobnih skupina i regija, među ostalim u pogledu očekivanog životnog vijeka i zdravog starenja.

2.2. Demografska kretanja imaju značajan utjecaj na tržište rada, mirovinske sustave i sustave socijalne zaštite, društvo i važnost Europe u svijetu. Trenutačni trend stvara ozbiljne izazove za održivi razvoj. Cilj bi trebao biti stabilan a time i održiv razvoj stanovništva i radne snage.

2.3. Broj stanovnika u 27 država članica EU-a porastao je s 355 milijuna 1960. na 447 milijuna u 2022. Od 1960. svjetsko se stanovništvo gotovo utrostručilo, a kao posljedica toga udio EU-27 u globalnom stanovništvu pao je s 11,7 % na 5,6 % i nastavit će padati – na 4 % do 2100. ([1]) U konkretnim brojkama, stanovništvo EU-a jedva se povećalo od 2010. i stagnirat će na sadašnjoj razini do 2050., a zatim se do 2100. smanjiti na 419,5 milijuna stanovnika. ([2]) U devet od 27 zemalja broj stanovnika će se smanjiti već do 2030. ([3]) Za razliku od toga, stanovništvo susjedne Afrike do 2100. godine će se utrostručiti.

2.4. Odlučujući demografski čimbenici su stope nataliteta i mortaliteta, useljavanje i iseljavanje. Stabilan čimbenik koji potiče rast je produljenje očekivanog životnog vijeka. Osim kratkih prekida (kao što je bilo za vrijeme pandemije), očekivani životni vijek u Europi konstantno je rastao, sa 65 godina 1950. na 79 godina 2023., a očekuje se da će do 2100. porasti na 89 godina.

2.5. Niska stopa plodnosti, koja posljednjih godina i dalje pada, negativno utječe na razvoj stanovništva. Od 1975. je ispod razine generacijske zamjene od 2,1, a 2022. iznosila je 1,46 djece po ženi, u usporedbi s 1,57 u 2016. Većina država članica EU-a, uz neke zemlje istočne Azije, spada među države s najnižim stopama plodnosti na svijetu.

2.6. Statistički podaci o **migracijama** pokazuju pozitivan učinak na razvoj stanovništva. Prema podacima UN-a, tijekom 2021. godine 2,3 milijuna ljudi doselilo je u EU, 1,1 milijun ga je napustilo, a 1,4 milijuna migriralo je unutar njega. ([4])

2.7. **Promjena u dobnim skupinama**: mijenja se i dobna struktura stanovništva EU–27. Od 2002. do 2022. udio dobne skupine osoba starijih od 65 godina povećao se sa 16 % na 21 %, dok se u Portugalu i Italiji povećao na čak 24 %. ([5]) Udio osoba mlađih od 20 godina smanjio se s 23 % na 20 %. Udio osoba u radnoj dobi (20 do 64 godine) blago se smanjio, sa 61 % na 59 %. Omjer ovisnosti starijih osoba (broj osoba starijih od 65 godina na 100 osoba u dobi od 15 do 64 godine) brzo se mijenja. Predviđa se da će se taj omjer povećati s 33,3:100 u 2023. na 45,5:100 u 2040. i na 59,7:100 u 2100. ([6]), što znači da će 59,7 umirovljenika ovisiti o 100 radno sposobnih osoba.

2.8. **Nacionalne i regionalne razlike**: do sada je porast dobne skupine osoba od 65 i više godina uglavnom bio posljedica produljenja očekivanog životnog vijeka, ali taj se trend sada ubrzava zbog postupnog umirovljenja generacije *baby boomera*, dok se istodobno mnogo manje ljudi rađa ili ulazi na tržište rada.

Visok natalitet (*baby boom*) vladao je zapadnom, središnjom i sjevernom Europom do kraja 1960-ih, južnom Europom do 1970-ih, a srednjoistočnom Europom do početka 1990-ih. Zbog toga generacija *baby boomera* u zapadnoj, središnjoj i sjevernoj Europi već odlazi u mirovinu, dok će u južnoj i srednjoistočnoj Europi to tek uslijediti.

([1]) Udio Afrike u svjetskom stanovništvu porastao je s 9 % 1960. na 17 %, a do 2100. porast će na 38 %, *UN World Population Prospects* (Projekcije svjetskog stanovništva).
([2]) Eurostat.
([3]) Europska komisija, *The Impact of demographic change – in a changing environment* (Utjecaj demografskih promjena u okruženju koje se mijenja), 2023.
([4]) *Migration and asylum in Europe* (Migracije i azil u Europi) – izdanje 2023.
([5]) *Demography of Europe* (Demografija u Europi), izdanje 2023.
([6]) *Projected old-age dependency ratio* (Projekcija omjera ovisnosti starijih osoba).

2.9. Promjene u broju stanovnika za cijeli EU kriju znatne nacionalne razlike: stope plodnosti znatno se razlikuju između najviše (1,84 u Francuskoj) i najniže (1,22 na Malti). Osim toga, zemlje srednjoistočne Europe najviše se suočavaju s masivnim neto emigracijama, dok zemlje zapadne, središnje i sjeverne Europe doživljavaju masovne neto imigracije iz zemalja EU-a i trećih zemalja. Značajna je i migracija unutar država članica, posebno iz perifernih u središnje regije.

3. **Učinci starenja stanovništva**

3.1. Ovaj demografski trend predstavlja značajne izazove i zadaće. To u velikoj mjeri utječe na politiku, gospodarstvo, društvo i pojedince.

3.2. Započnimo s **globalnom politikom**: udio EU-a u svjetskom stanovništvu je 5,6 % i opada, kao i „težina" EU-a kao globalnog političkog i gospodarskog igrača. ([7])

3.3. Na **unutarnju politiku** utječe starenje stanovništva i biračkog tijela. Programi većine političkih stranaka i današnje politike ipak su usmjereni na sve dobne skupine. Preostaje vidjeti hoće li se taj trend nastaviti ili će u budućnosti doći do prelaska na politike usmjerenije na starije osobe. EGSO je uvjeren da će dugoročno biti uspješni samo oni programi političkih stranaka koji budu uzimali u obzir međugeneracijsku solidarnost ([8]), a time i održivost stanovništva.

3.4. **Gospodarstvo i tržište rada:** potencijal gospodarstva i njegov rast ovise o nizu važnih čimbenika kao što su ulaganja, inovacije, tehnološki napredak, kvalificirana, ekonomski aktivna i produktivna radna snaga te broj odrađenih sati. Potencijalna radna snaga u EU–u već se smanjuje. Prema navodima poduzeća, nedostatak radne snage već je i sada jedna od najvećih kočnica rasta. ([9]) Digitalizacija i upotreba umjetne inteligencije mogle bi povećati produktivnost, iako su, prema OECD-u, stope rasta produktivnosti u padu posljednja dva desetljeća. ([10]) Stoga je radno vrijeme aspekt koji treba uzeti u obzir. To utječe na BDP koji bi mogao rasti sporije nego u prošlosti. Demografske promjene utječu i na nacionalne proračune jer će javni dug morati snositi (i otplatiti) manji broj ljudi, a uz ostale mjere, bit će potrebno uspostaviti ravnotežu između fiskalne stabilnosti i dovoljnog prostora za ulaganja kojima se podupire održivi rast.

3.5. **Društvo i kultura**: kako bi se ublažio manjak vještina, potrebno je djelovanje na više razina, uključujući privlačenje radnika iz trećih zemalja. Trebalo bi uspostaviti dobre usluge, poput onih koje pružaju odgovarajuću jezičnu, kulturnu i društvenu podršku, kako bi se olakšala socijalna kohezija, kao i korake za jamčenje jednakog postupanja u pogledu plaća i radnih uvjeta kako bi se osigurali jednaki uvjeti za sve. Integracija je dvosmjeran proces i iziskuje trud samih migranata, kao i društva koje ih prima. Iako sada i heterogenost predstavlja izazov za socijalnu koheziju, raznolikost je prilika za društvo. Načelo Europske unije „Ujedinjena u raznolikosti" stavljeno je na kušnju.

3.6. **Građani**: potrebe društva koje stari razlikuju se od potreba mladog društva ili društva srednjih godina. Kao posljedica dugotrajne niske stope nataliteta, mnogima, a osobito starijima, nedostaju obiteljske veze, ili barem zemljopisno bliske veze, pa traže nove načine izgradnje zajednica kako bi osjetili podršku i smanjili rizik od usamljenosti. Pristup kojim se poštuje i promiče pravo na dostojanstveno starenje, u kombinaciji s pristupom životnog ciklusa, ključan je za suočavanje s tim izazovima.

([7]) https://www.politico.eu/article/europe-on-the-wane-global-economics-demographics-gdp/ https://www.researchgate.net/figure/Share-of-European-Union-in-world-GDP-1980-2019-in_fig1_282001367.

([8]) Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora – Promicanje europske međugeneracijske solidarnosti – osmišljavanje horizontalnog pristupa EU-a (SL C, C/2024/6869, 28.11.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6869/oj).

([9]) Studija o rastu u Europi, 2023., *Skill gap key investment bottleneck* (Nedostatak vještina – ključno usko grlo za ulaganja).

([10]) OECD-ova zbirka pokazatelja produktivnosti za 2019. i 2024.

3.7. **Sustavi socijalne potpore** (uključujući mirovine, skrb i zdravstvo) uglavnom se financiraju radom (doprinosi) i, ovisno o nacionalnoj praksi, sufinanciraju se porezima (na rad i, u manjoj mjeri, na druge oporezive čimbenike, npr. bogatstvo). Stoga ovise o visokoj i stabilnoj razini zaposlenosti (koja se temelji na javnoj službi za zapošljavanje koja dobro funkcionira) i visokoj produktivnosti. Sustavi socijalne zaštite suočavaju se s dvostrukim izazovom: s jedne strane, demografija oslabljuje osnovu, a s druge strane raste teret koji ta osnova nosi, odnosno broj mirovina i osoba kojima je potrebna skrb. Nadalje, i zdravstveni sustavi i sustavi skrbi posebno su pogođeni manjkom radne snage.

4. **Predložene mjere**

4.1. U svojem paketu instrumenata za djelovanje Europska komisija već je istaknula brojne europske i nacionalne mjere usmjerene na upravljanje demografskim promjenama. EGSO pozdravlja ciljeve utvrđene za taj paket instrumenata, a to čini i OR u svojem mišljenju „Demografske promjene u Europi: paket instrumenata za djelovanje” ([11]).

4.2. **Više djece uz potporu roditeljima**: niska stopa nataliteta koja se još uvijek smanjuje uzrok je demografskog izazova. Odluke o zasnivanju obitelji i broju djece su individualne, osobne prirode, ali imaju velik utjecaj na razvoj tržišta rada, gospodarstva, društva i socijalnih sustava. Kako bi se postigla održivost, politike, a posebno obiteljska politika, trebale bi ljudima pružiti podršku pri ispunjavanju njihovih obiteljskih težnji. To uključuje pravilno funkcioniranje tržišta rada sa stabilnim zapošljavanjem i pristojnim plaćama, financijsku potporu i prije svega cjenovno pristupačne i dostupne ustanove za skrb o djeci. Roditeljstvo, a posebno majčinstvo, ne smije se povezivati sa stavljanjem u nepovoljni položaj u poslovnom životu. Pravo na dobivanje mjesta u vrtiću od djetetovog prvog rođendana u Njemačkoj i učinkovita obiteljska politika u Francuskoj dobri su primjeri kako treba pristupiti rješavanju tog problema.

4.3. **Prosječno stvarno radno vrijeme** u većini država članica postupno se smanjuje, ali postoje znatne razlike među zemljama. ([12]) Dobrovoljni rad na nepuno radno vrijeme je u porastu, dok je nedobrovoljni rad na nepuno radno vrijeme u padu, ali u nekim državama članicama još uvijek na visokoj razini. ([13]) Politike i poduzeća trebaju poticati prije svega žene da povećaju radno vrijeme i u tome im pružiti podršku. Međutim, radnice i radnici koji rade u nepunom radnom vremenu često nemaju poticaj da rade više zbog gubitka naknada i povećanih poreza. Iako povećanje radnog vremena može biti korisno, ono bi trebalo biti dobrovoljno.

4.4. **Iskorištavanje potencijala na tržištu rada:** u akcijskom planu Europske komisije navode se mjere koje sa socijalnim partnerima treba provesti na razini EU-a i na razini država članica. Uključivo tržište rada maksimira potencijal društva putem aktivnog uključivanja organizacija civilnog društva i pružanja ciljane potpore ranjivim skupinama, poput pružatelja skrbi, osoba s invaliditetom, dugotrajno nezaposlenih, starijih nezaposlenih osoba, žena koje se vraćaju na posao, mladih koji ne rade, nisu u sustavu redovitog obrazovanja te nisu u sustavu obrazovanja odraslih itd. Austrija, primjerice, uspješno integrira dugotrajno nezaposlene i starije nezaposlene osobe na tržište rada plaćanjem privremenih subvencija poduzećima. Međutim, u drugim su zemljama subvencije poduzećima dovele do otvaranja samo privremenih radnih mjesta za dugotrajno nezaposlene osobe, koja su povezana s trajanjem subvencija, a ne do stvaranja stabilnih radnih mjesta. Subvencije bi stoga trebale biti povezane s posebnim uvjetima.

4.5. **Neka se rad isplati zahvaljujući otvaranju visokokvalitetnih, dobro plaćenih i produktivnih radnih mjesta**: posao bi trebao biti financijski privlačniji od ostanka izvan tržišta rada. To podrazumijeva pristojne plaće za kvalitetna radna mjesta, s redovitim doprinosima za socijalno osiguranje, i značajne razlike između neto plaća ([14]) i naknada za nezaposlenost, kao i minimalni dohodak. Porezno opterećenje u odnosu na dohodak od rada trebalo bi analizirati u skladu s nacionalnim okolnostima, osiguravajući pritom pristojan životni standard za sve zaposlene osobe. Kako bi se izbjegla zamka siromaštva, porezno opterećenje rada trebalo bi biti pravedno i smanjeno, posebno u situaciji u kojoj se nalaze radnici s nižim primanjima, budući da se njihove plaće često „natječu” sa socijalnim naknadama. Poreznim mjerama

([11]) https://cor.europa.eu/hr/our-work/opinions/cdr-1173-2024.

([12]) Prema podacima Eurostata ono je iznosilo 36,2 sata tjedno 2011. i 35,1 sat 2023., ***https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/lfsa_ewhan2/default/table?lang=en***.

([13]) Anketa Eurostata o radnoj snazi + Cedefopove informacije o vještinama „nedobrovoljno zapošljavanje na nepuno radno vrijeme” na temelju ankete Eurostata o radnoj snazi.

([14]) Provedba Direktive 2022/2041 o primjerenim minimalnim plaćama.

ujedno treba osigurati da rad na nepuno radno vrijeme bude pitanje odabira, kako osobe, uglavnom žene, ne bi zapele u „začaranom krugu rada na nepuno radno vrijeme". Kako bi se zajamčili adekvatni sustavi socijalne potpore koji ljudima omogućuju dostojanstven život, reformama se mora osigurati i stabilna financijska osnova za sustave socijalne sigurnosti. Radnike koji nakon umirovljenja nastave raditi na puno ili nepuno radno vrijeme trebalo bi financijski poticati da to čine tako što će im se omogućiti da kombiniraju isplatu djelomične mirovine sa zaposlenjem ili da nastave stjecati nova mirovinska prava.

4.6. Poboljšanje **radnih uvjeta** pomaže zadržati osobe koje rade u određenom sektoru ili privući radnike u taj sektor. Međutim, to ima tek ograničen učinak na ukupnu ponudu radne snage jer takva poboljšanja samo znače da ljudi mijenjaju sektore ili radna mjesta, a ne nužno da se privlače novi radnici. Poboljšanje zdravlja i sigurnosti na radnom mjestu i poticanje prelaska s jednog radnog mjesta na drugo radi očuvanja zdravlja radnika mogli bi učiniti rad sigurnijim i održivijim tijekom života radnika te smanjiti rano napuštanje tržišta rada i zadržati radnike dulje na poslu. EGSO naglašava važnost pravilne provedbe i primjene europske socijalne pravne stečevine. Socijalni partneri imaju ključnu ulogu, a Okvirni sporazum europskih socijalnih partnera o aktivnom starenju, kao i međugeneracijski pristup, pružaju dobar okvir za prilagodbu radnih mjesta u cilju znatnog povećanja sposobnosti radnika svih dobnih skupina da ostanu na tržištu rada.

4.7. **Mirovine**: u kontekstu starenja i smanjenja stanovništva postoje razne opcije za financiranje javnih mirovinskih sustava, primjerice povećanje doprinosa ([15]), smanjenje naknada i produljenje aktivnog radnog vijeka. Prva nije održiva, a druga nije poželjna. Pozitivno je što se u većini regija povećava ne samo očekivani, nego i zdravi životni vijek. Kako bi se omogućilo da ljudi provedu više zdravih godina na radnom mjestu, trebalo bi radno okruženje prilagoditi potrebama starijih radnika i u području zdravlja i sigurnosti provesti pristup životnog ciklusa. Budući da, u skladu s Ugovorima EU-a, države članice zadržavaju nadležnost za utvrđivanje i oblikovanje mirovinskih sustava, u EU-u postoje različiti smjerovi djelovanja. Neke države članice zakonsku dob za umirovljenje povezuju s promjenama očekivanog životnog vijeka. Druge poduzimaju mjere za približavanje stvarne prosječne dobi za umirovljenje zakonskoj dobi ili maksimalno povećanje neiskorištenog potencijala tržišta rada (npr. mladi koji ne rade, nisu u sustavu redovitog obrazovanja te nisu u sustavu obrazovanja odraslih ili dugotrajno nezaposlene osobe) kako bi se potaknula održivost mirovinskih sustava. Ipak, mirovinske reforme dosad je uvelo samo devet država članica, a dodatnih šest će to učiniti do 2050.

4.8. Uzimajući u obzir specifične nacionalne okolnosti, povezivanjem dobi za umirovljenje s promjenama očekivanog životnog vijeka mogla bi se poduprijeti dulja i produktivnija zaposlenost, a ujedno bi se doprinijelo stabilizaciji mirovinskih sustava, a time i međugeneracijskoj pravdi. Međutim, svako povećanje dobi za umirovljenje mora se uvesti u dugoročnoj perspektivi, postupno i bez narušavanja povjerenja u sustave socijalne zaštite te ne bi bilo izvedivo za fizički i psihički zahtjevne poslove. Preduvjeti za sve strategije za produljenje aktivnog radnog vijeka su više godina zdravog života, što iziskuje prevenciju, kao i organizaciju rada prilagođenu potrebama sve starije radne snage, promicanje zdravlja na radnom mjestu i odgovarajući način života pojedinaca koji se temelji na zdravstvenom i socijalnom sustavu koji dobro funkcionira. To mora biti popraćeno mjerama za potporu starijim osobama kako bi one ostale zapošljive: njihove bi vještine trebalo redovito ažurirati, a na radnom mjestu ne bi smjelo biti dobne diskriminacije.

4.9. Produljenje radnog vijeka nakon zakonske dobi za umirovljenje može donijeti određene prednosti: ljudi imaju veće prihode i mirovine, poduzeća zadržavaju iskusne radnike, a mirovinski sustavi su pod manjim pritiskom. Međugeneracijskoj solidarnosti mogle bi doprinijeti politike kojima se potiče odluka o duljem radu, uz istodobno osiguravanje učinkovite aktivne politike tržišta rada za poticanje zapošljavanja mladih.

([15]) Prema Izvješću o starenju stanovništva, kako bi se održala visoka razina socijalne sigurnosti, a posebice mirovina, pojedinačni doprinosi morali bi se znatno povećati: 2024 Ageing Report (Izvješće o starenju stanovništva za 2024.).

4.10. **Skrb** ([16]): dulji očekivani životni vijek povećava broj ljudi kojima je potrebna skrb. Skrb se stoga mora poboljšati razvojem usluga formalne skrbi koje podržavaju autonomiju onih kojima je skrb potrebna. Svim osobama kojima je potrebna skrb mora se pomoći da ostanu neovisne i uključene u zajednicu po vlastitom izboru. Treba pružiti podršku skrbnicima u obiteljima, posebno ako i dalje rade. Budući da većinu obveza skrbi i dalje snose žene, treba poduprijeti ravnopravniju raspodjelu poslova skrbi između muškaraca i žena te osigurati dovoljno ustanova za skrb o djeci. Revidirane ciljeve iz Barcelone trebalo bi redovito pratiti u okviru europskog semestra. Ustanove za skrb o uzdržavanim osobama obuhvaćene su europskom strategijom za skrb i preporukom o pristupu visokokvalitetnoj dugotrajnoj skrbi. Međutim, adekvatna javna ulaganja u skrb (infrastrukturu, radnu snagu itd.) ključna su za postizanje njihovih ciljeva. EGSO je pozvao na to da se uspostavi europsko jamstvo za skrb kako bi se svim stanovnicima EU-a osigurao cjeloživotni pristup kvalitetnoj zdravstvenoj skrbi i uslugama skrbi po pristupačnim cijenama. (SOC/741).

4.11. **Migracije i integracija:** useljavanje visokokvalificiranih državljana trećih zemalja jedna je od mjera za ublažavanje manjka vještina i može dovesti do situacija koje su povoljne i za zemlje pošiljateljice i za zemlje primateljice**,** pod uvjetom da su ispunjeni odgovarajući uvjeti. Direktiva o plavoj karti EU-a važan je korak prema privlačenju stranih talenata. Međutim, Europa mora učiniti više u aktualnoj globalnoj borbi za osiguravanje talenata. Treba olakšati imigraciju visokokvalificiranih osoba i sparivanje ponude radnih mjesta i radnika. U tome će ključnu ulogu imati baza talenata EU-a ([17]).

4.12. Mjere integracije trebale bi privući strane talente da ostanu. Osim toga, treba analizirati razloge iseljavanja **iz** EU-a, posebno u SAD, i poduzeti mjere u vezi s time.

4.13. Izbjeglice i druge raseljene osobe suočavaju se s brojnim preprekama pri integraciji i pristupu tržištu rada. Razlozi za to mogu biti: nedostatak osnovnih kvalifikacija i jezičnih vještina; poteškoće u priznavanju kvalifikacija; neizvjestan pravni i/ili privremeni imigracijski status; diskriminacija u pogledu pristupa tržištu rada i uslugama poput smještaja i nedovoljni napori nekih migranata za integraciju u društvo. Svi ti čimbenici mogu pridonijeti nedostatku socijalne integracije.

4.14. **Slobodno kretanje radnika** poboljšava sparivanje radne snage sa slobodnim radnim mjestima diljem EU-a i time smanjuje nezaposlenost. Međutim, učinak toga mogao bi biti štetan na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini i uzrokovati odljev mozgova, posebno iz srednjoistočne Europe i perifernih regija, uključujući otoke. Ta područja zahtijevaju posebnu pozornost i ulaganja iz **strukturnih i investicijskih fondova kako bi se pružila potpora postojećim i potaknulo osnivanje novih poduzeća, otvaranje kvalitetnih radnih mjesta i pružanje usluga** kako bi radna snaga ostala u regiji. Mogućnost rada od kuće poboljšava položaj perifernih i strukturno slabih regija kao mjesta za život i rad. Kako bi se izbjegao odljev mozgova unutar EU-a, važna je uzlazna gospodarska i socijalna konvergencija.

([16]) Mišljenja EGSO-a o skrbi:
„Pružatelji skrbi” (još nije objavljeno u Službenom listu).
„Europska strategija za skrb” (SL C 140, 21.4.2023., str. 39.).
„Članovi obitelji koji brinu o osobama s invaliditetom i starijim osobama” (SL C 75, 28.2.2023., str. 75.).
„Strategija za radnu snagu i skrb u zdravstvu za budućnost Europe” (SL C 486, 21.12.2022., str. 37.).

([17]) Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora – Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija o mobilnosti vještina i talenata [COM(2023) 715 final] – Prijedlog uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavi baze talenata EU-a [COM(2023) 716 final – 2023/0404 (COD)] – Prijedlog preporuke Vijeća Europa u pokretu – mobilnost u svrhu učenja za sve [COM(2023) 719 final] – Preporuka Komisije o priznavanju kvalifikacija državljana trećih zemalja [C(2023) 7700 final] (SL C, C/2024/4067, 12.7.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4067/oj).

4.15. U tom kontekstu, **demografiju treba uključiti** u sve relevantne prijedloge politika i procjene učinka. Za to je potrebno više istraživanja i statističkih podataka, a treba i proširiti znanje o demografiji na razini EU-a. Kako bi se to postiglo, EGSO predlaže osnivanje **europske agencije za demografiju** koja bi osigurala istraživanje i statističke podatke u tom području te bi istodobno surađivala s postojećim agencijama kao što su Cedefop i Eurofound i osiguravala im dostatno financiranje. EGSO također predlaže da se europskoj povjerenici za demografiju pruži odgovarajuća potpora u pogledu strukture unutar Europske komisije.

Bruxelles, 18. rujna 2024.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Oliver RÖPKE